

FOTOS: ADAM LYBERT, WOGAC OG ANNELISE MØLVIG

Julemanden

Der er mulighed for en tur med hundeslæde og en erfaren kusk.

Pas på, hundeslæder krydser vejen.

Nissetur. Reklamefolk diskuterer, om julemanden bor oppe på indlandsisen, ved Nordpolen eller i Finland. I Afrika forlyder det endda, at han kommer inde fra junglen. Men uanset, hvor han har fast bopæl, så findes der nisser lige omkring Søndre Strømfjord. Deres spor afslører dem.

SØNDRE STRØMFJORD/KANGERLUSSUAQ. De er langs vejen fra lufthavnen og ud til havnen. De går tværs over dalen. Man ser dem også oppe på klipperne. Nissesporene. Små fine aftryk, der vidner om korte, energiske ben, der forcerer alle forhindringer. Kun sjældent er der nogen, der ser dem, der afsætter sporene.

Spor af nisser
Helt sikkert. Selv om nogen ignorerer påstået, at de ligner

polarrævens poter. De mange bedsteforældre med børnebørn, der hvert år op mod juletid flyver til Søndre Strømfjord for at se nissespor og opleve julemandens rener, moskusokserne og det fabelagtige nordlys er i hvert fald ikke i tvivl. Det er nissespor.

Søndre Strømfjord eller Kangerlussuaq, som byen hedder i dag, ligger lige på polar-cirklen. Her er koldt. Rigtigt koldt om vinteren. Minus 30 er helt almindeligt, men temperaturen kan sagtens falde yderligere. Minus 47 er rekorden, men det forlyder, at amerikanerne, da de besøgte området, inden Meteorologisk Institut begyndte at måle, har målt temperaturer på den koldeste side af minus 50. Inde på indlandsisen er kulderekorden minus 63.

Søndre Strømfjord ligger 170 kilometer fra Grønlands vestkyst og 30 kilometer fra indlandsisen. Det er det eneste sted på Grønland, hvor man – med store fihjulstrækkere – kan køre ind til indlandsisen.

Om sommeren er der varmt. Plus 25 fortæller de lokale guider, mens turistene er pakket ind i termotøj, huer og handsker med luffer ud over. Trods flere lag uldsokker og tykke støvler føles kulden op gennem sålerne. Det er bedst

at være i bevægelse.

Moskussen Peter

Nissejagten begynder lige uden for bygrænsen. Når turistene ikke består af bedsteforældre og børnebørn, så bliver turen kaldt for en moskus-safari, men i kulden og vinter-tusmørket er det selvfølgelig en nissetur.

Solen gik ned over Søndre Strømfjord den 21. november og står først op igen den 21. januar. Her ved vintersolhverv kan man med lidt god vilje sige, at der er tre timers tusmørke midt på dagen – ellers er der mørkt i Kangerlussuaq, men inden solen går ned, er der gode muligheder for at se nissespor, rener og moskus.

Ikke langt fra byen med de 500 indbyggere står de første to moskusokser i sneen, kun 30 meter fra vejen. De roder rundt for at finde lidt polarpil, blade, mos, lav og tørrøt græs.

– Det er Peter, tror jeg, forklarer guiden og fortæller om den gamle tyr Peter, der som en anden ronkedor har strejft omkring alene. Moskusokser lever ellers i småflokke med en førertyr, men gamle særlinge og andre udstøtte strejfer om alene eller i nogle stykker sammen. Stik mod al sædvane har gamle Peter taget en stor kalv til sig, der havde mistet

kontakten til sin flok. Nu trisser de rundt på bakkensiden.

Moskussen er slet ikke en okse, men et »skedehornet klovdyr« i familie med får og geder. Kødet er meget velsmagende, og det bliver serveret både i lufthavnens cafeteria og i restaurant Roklubben nogle kilometer fra lufthavnen.

De fleste af gæsterne tilbringer fire dage i Søndre Strømfjord og bor på vandrehjemmet, hvor de får morgenmad, mens de bliver kørt ned til roklubben for at få aftensmad. For eksempel moskusbøffer eller rensdyrgrøde med grønlandsk hellefisk.

Længere fremme ligger tre tyre og tygger drøv. På en fjeldryg vandrer fem stykker mod et ukendt mål.

Sneharer med gevirer

Mens den store fihjulstrukne slider sig op og ned ad de dybe huller og hen over store sten, bliver passagerne rystet godt igennem. Pludselig får en øje på et par sneharer, der løber på en fjeldskrånning på den modsatte side af dalen. Guiden stopper. Nogle finder deres kikkerter frem.

– Øh, de harer der, de har altså gevirer, lyder det med et grin.

»Rudolf« er det ikke. Den røde tud mangler. Men måske er det »Tordem«?

i Grønland

Julemanden anno 2011, selvfølgelig på snescooter. Julemandens værksted kan ikke være langt væk. Her er vi ved indlandsisen, og værkstedet ligger »langt nord for menneskebolig, i den evige vinter«.

Det kan være svært at afstandsbedømme og vurdere hvidt i hvidt, men da alles øjne er stillet rigtigt ind, er det tydeligt, at dyrene både har store gevirer og lange ben. Det er rener. Dem er der mange af. Længere henne kommer en ren susende op fra venstre og ind foran bilen, inden den fortsætter op i fjeldet.

Måske var det Hurtigkarl. Den amerikanske forfatter Clement Clarke Moore udgav i 1823 digtet »The night before Christmas«, der blev trykt i et julehæfte. Her skrev Clement: *Julenat så jeg en lillebitte slæde med otte bittesmå rensdyr. Den kørte i susende fart gennem luften. Den lille kusk med hvidt skæg var Sankt Nick.*

Han gav også rensdyrene navne. Ud over Hurtigkarl var det Torden, Lynild, Danser, Springer, Rappenskralde, Kommet og Amorn. Rudolf eksisterede ikke dengang. Han kom først til, da en amerikansk reklamemand i 1949 skrev sangen »Rudolf med den røde tud«.

Coca-Colas julemand

De danske børn vidste godt, at julenissen kom med gaver, men julemanden lærte de først

at kende med brødrene Krohns »Peters Jule« i 1866. Dengang hed han »Den gamle jule« og bragte juletræer og juleglæde ud til familier med artige børn. Han havde et langt hvidt skæg, store kanestøvler og en brun frakke. Øverst i hans hat sad et lys.

Julemanden, ham den overvægtige i rødt tøj, kom først til i 1869, da den amerikanske karrikatur-tegner Thomas Nast tegnede ham og påstod, at han boede på Nordpolen, hvor han også havde sit værksted. Men det var i USA. Julemanden blev først kendt i Danmark i 1898, da den dansk-norske forfatter Louis Moe tegnede »Julemandens Bøger«. I hans bog boede julemanden også på Nordpolen og brugte hele året på at male legetøj. Når julen nærmede sig, hjalp juleenglen ham af sted på en hundeslæde fyldt med legetøj. Ved det yderste land blev hundene skiftet ud med rensdyr.

Men julemanden har langt flere rensdyr, end de otte, der denne jul sørger for at transportere julemanden rundt til alverdens børn. Og nogle af dem går og leder efter mad i sneen omkring Søndre Strømfjord.

Rigtigt kendt blev julemanden faktisk først, da Coca-Cola fandt ud af at bruge ham til at

bringe Coca-Cola ud i hele verden. Firmaets svenske tegner gav ham rødt tøj på, han blev brugt til køleskabsreklamer, blev gengivet i mandshøje tegninger i alle butikker og kunne købes som figur.

Nordens nisser

Men uanset julemand – nisserne har altid været der. Nissen er kendt fra danske, skånske og norske folkefortællinger og eventyr. Han holdt til i huse, stalde og lader, ja, også kirker, og passede på grunden. Han var der hele året. Julenisserne er først kommet til senere og har i modsætning til de gamle gårdnisser familie. Der er både nissekoner og nissebørn.

Man skulle behandle de gamle gårdnisser ordentligt. Blev han sur, drillede han. Men blev han rigtig vred, kunne han tage lykken fra gården. Han spiste grød med en solid smørklad, gik klædt i gråt og med rød tophue. Det er den gamle nordiske nisse, som Coca-Colas tegner brugte, da han tegnede den julemand, som vi kender i dag. Og det er nissernes fodspor, som børnene og bedsteforældrene ser omkring Søndre Strømfjord. Ja selv natten inde ved indlandsisen er der spor.

Det forlyder, at alle børn og bedsteforældre når at få et

glimt af en nisse. Mens bilen kører højt oppe med en dyb dal nede til højre, kommer der pludselig en rød mand til syne. Det er svært at vurdere størrelsen, men en nisse – det er det. Julemanden ser de også. Han kører på snescooter. Ellers er det ikke til at komme rundt mellem Nordpolen, indlandsisen og det øvrige Grønland.

Og lige nu er han i Søndre Strømfjord. Og renerne er klar til den lange transport.

Annelise Mølvig
am@fla.de

Kilde:
»Kender du Julemanden« af Eva Tverskov og Karin Hald, udgivet på Forlaget Fodfæste 2007.
Wikipedia og TV 2 Vejr.

Flensborg Avis var i Søndre Strømfjord i slutningen af oktober, inviteret af Grønlands Turist- og Erhvervsråd samt World of Greenland Arctic circle, www.wogac.dk

Et barn i flyverdragt, ledsaget af en nissepige.

Annelise Mølvig oplevede indlandsisen i oktober i år. Hun har her kun 300 meter is under sig.

Turen fra Kangerlussuaq til indlandsisen foregår i store lastbiler.